

Slaba knjiga — največji sovražnik

Kdor goji gada na lastnih prsih, se ne sme pritožiti, če ga piči ter mu zastrupi telo. Kdor zauživa mišnico, bo kmalu podlegel njenemu strupu. Prav tako se godi tistemu, ki čita in sprejema v sebe duhovni strup iz slabih knjig. Naravni zakon obvezuje človeka, da pazi na zdravje svojega telesa. To zdravje mora gojiti in s primernimi sredstvi utrjevati in okrepiti. Skrbno se mora izogibati vsemu, kar bi moglo zmanjšati zdravje, ga ogroziti ter spravljati v nevarnost. Isti naravni zakon obvezuje človeka, da tudi skrbi za zdravje svoje duše ter da jo ohrani vedno svežo in krepko. V to svrhu je potrebno, da se vestno izogiblje slabe družbe in slabe knjige. Slaba družba in pisni slabih knjig so pomožni organi hudobnega duha. Ni to naša sodba, marveč je tako sodil naš veliki škof Anton Martin Slomšek, ki je pred več kot sto leti v svoji znameniti knjigi »Življenja srečen pot«, namenjeni mladeničem, naslovil na slovensko mladino tole svarilo: »Kakor ima hudoben duh svoje pomagače, ki mu pomagajo zapelejevati ljudi, česar sam izvesti ne more, tako ima tudi svoje pisarje, ki za njega pišejo in duhovno hrano prodajajo, ki je z duhovnim strupom pomešana.« Papež Pij XII. je v svojem govoru v tem mesecu označil slabo knjigo celo za bolj nevarno kot slabo družbo, ker se slabe družbe človek sramuje, slabo knjigo pa čita skrivaj.

V tem svojem govoru o slabi knjigi je papež opozoril na to, da se je že sv. apostol Pavel boril zoper slabe knjige, posebno zoper takšne, ki so gojile praznoverje, vražarstvo ali pa dražile nižje nagone človeka. Uspeh njegovih besed, ki jih je v tej zadevi govoril v maloazijskem mestu Trjezu, je bil velik: ljudje so prinesli na trg svoje knjige v vrednosti 50.000 srebrnikov ter so jih vpričo vseh zažgali. Cerkev bi ne bila Cerkev, če bi ne sku-

šala obvarovati svojih članov pred strupom za zdravo življenje duše. Ne more biti svobode, da bi smel človek brati vse, kakor tudi ni svobode, da bi mogel uživati vse, kar mu pride pod roko. Nikakor ni prepovedano krščanskemu možu in ženi brati povesti, v katerih so popisana plemenita človeška čustva medsebojne ljubezni, kakor jo hoče Bog v soglasju s prirodnim in naravnim zakonom. Sv. pismo samo nam opisuje take nežne stvari, ki so navdihnjene od resničnega in človekove npravnstvene odgovornosti prežetega srčnega nagnjenja. Imamo tudi velike romanopisce, ki nam opisujejo ljubezen v njenih najsrčnejših, pa tudi najplemenitejših in npravnstveno visokih pojavih.

Toda okoli lepih cvetov človeškega umetniškega stvarjenja se na polju književnosti bohoti brez števila strupenih proizvodov, ki uspravajo človeško čednost s svojim omamljajočim nečistim dihom. Mladenice in mladenke, ki pravita, da nista več otroka in da poznata življenje, pa iz tega sklepata, da smeta poznati tudi vse, kar je slabo, spačeno in grdo, sta na krivem potu. Ni namreč res, da bi življenje dobro, pravilno in izčrpno poznal samo tisti, ki se je podal v njegove nižine, kjer je najbližja nevarnost, da si sam oskruni domišljijo ter okuži dušo. Proti npravnstvenemu zlu in zastrupljajoči umazaniji ni nobene zavarovanosti. Ta strup je podoben onemu, ki ga prenašajo žuželke, katere povzročajo tako zvano spalno bolezen. Podobno kakor ta strup tudi nečiste predstave in podobe, če se jih ne znamo ubraniti, povzročijo najprej samo majhno krajevno vnetje, počasi pa okužijo vso kri in z njo ves človeški organizem. Koliko zla povzroči roman, ki draži čednost, ali nemoralni časopis in umazane podobe! Tako človek sam podira jezove, ki ga varujejo pred blatnimi valovi, v katerih zatone sramežljivi-

vost, ki je ena največjih odlik človeške duše in duha.

Resnobne besede sv. očeta veljajo za slovensko književnost prav tako, kakor za književnost drugih narodov. V naši književnosti se je namreč zadnja leta tako razbohotila nemoralna umazanija, da je s tem ustvarjena največja nevarnost za moralno našega naroda, predvsem njegove mladine. Kakor neka žival najbolj uživa, če leže v blatno mlakužo, tako se tudi gotovi pisni »umetniško« najboljši izživljajo, ko oblikujejo v svojih povestih nastopajoče osebe iz blata moralne in spolne razbrzdanosti. Ob takem čtivu vzraste mladina lahkomišelnost, trmastost, tjavdan živčevja, brez čuta za resnost in pravi namen življenja, brez smisla za samopremagovanje in žrtvovanje, samo po alkoholnem in spolnem uživanju hlatajoča. Kakšen bo narod, ki bo vzrastel iz takšne mladine? Kakšna bo njegova bodočnost? Na obzorju njegove bodočnosti se že črtajo obrisi propada.

Zato pa odločen boj zoper nemoralno umazanijo, ki jo razširjajo med našim ljudstvom knjige, katere meče na naš književni trg brezumno prepada ali kakor je stvarno in nazorno rekel naš veliki Slomšek, sotrudništvo hudobnega duha! Boj tudi takšnim listom in časnikom, ki prodajajo med našim narodom slovenske prevode moralne gnusobe iz drugih jezikov! V našem listu smo že večkrat posvarili naše ljudstvo pred takšnimi časniki, zlasti pred onimi, ki zahajajo med preprosto ljudstvo, kateremu zastrupljajo naraščaj. S svetim očetom zlasti opozarjamo starše, da morajo skrbno paziti, kaj čitajo njihovi otroci, da ne bi kakšna nemoralna knjiga čez noč razrušila stavbo nežne otroške duše in jo storila nesrečno za vse življenje. Mladini v roke samo najboljše!

Doberšek Tit:

Kmečki stan — nosilec bodočnosti

Vsaka vojna in vsak večji dogodek v svetu ima gotove posledice na celotni družabni red. Po odpravi suženjstva se je uveljavilo plemstvo (fevdalizem), tega je pokopala v glavnem francoska revolucija (leta 1789.), ki je rodila nov družabni red, kateri je dvignil na oblast meščanstvo. Svetovna vojna je rodila komunizem in fašizem, sedanja vojna pa po zgodovinski nujnosti prinaša nov socialni in družabni red, ki bo dvignil na odločujočo višino — kmečki stan. Radi tega bo bodočnost le tistega naroda, ki nosi v sebi še zdrav kmečki rod. Narod, kjer kmet ni več kmet, kjer prevladuje nekmečki življenjski nima bodočnosti, pa čeprav njegova država kaže na zunanaj še tako veliko moč.

To razglabljanje se bo morda marsikomu zdelo smešno. Toda danes je že tako, da je navadno to, kar je danes smešno in neverjetno, jutri že gola stvarnost. Isto bo tudi z gornjo trditvijo o kmečkem stanu kot nositelju bodočnosti. Danes smešne trditve bodo v doglednem času gola istina. K temu nas bo pripeljal zgodovinski tok življenja, ki gre svojo pot, ne ozira se na zapreke, vojne uspehe in za ves današnji toliko povečevani napredak.

Bodočnost zahteva popolnega človeka

Za lažje razumevanje v prvem odstavku ponudjene misli je treba vedeti to, da današnja doba, še bolj pa bodočnost, zahtevata kar najbolj popolnega človeka, zmožnega za vsestransko življenje. Čim več bo v kakem narodu takih ljudi, tem boljša bodočnost čaka tisti narod.

Če pa človek hoče biti čim bolj popoln in zmožen za življenje, mora imeti že po naravi

vse tiste zmožnosti, ki jih in jih bo zahtevalo življenje. Človek je pa začuda prepletena enota telesa in duha, tako da moramo reči, da je poduhovljena tvar. V človeku je torej telesno in duhovno življenje že po naravi trdno povezano med seboj, pa čeprav se v marsičem razlikuje. In prav takega človeka bo zahtevala bodočnost. Narod, katerega člani se pečajo v pretežni večini samo z duhovnim življenjem (razne znanosti), ali pa morda streme samo za pridobivanjem čutnih življenjskih potrebščin (materializem), se v bodočnosti ne bo mogel vzdržati, kajti niti eno niti drugo ne sme prevladovati.

Začetna in trajna osnova vsakega človeka — kakršen je posameznik, tak je narod — je njegovo gonsko življenje, to je stremljenje za vsakdanjimi potrebščinami. To gonsko življenje pa tvori posebno podlago umskemu doživljanju, ki ustvarja duhovno gonsko osnovo človeka. In prav v teh osnovah je, kot posamezen človek, najbolj popoln naš kmet. Ta podlaga nam služi za nadaljnja razmišljanja o socialnem čutu, družabnosti in produktivni vrednosti zemlje in narave. Pri vsem tem nam letimo vedno na isto stvarnost, ki nam potrjuje v začetku povedane misli, da je bodočnost vsakega naroda odvisna od produktivnih, naravnih in ustvarjajočih sil njegovega kmečkega stanu.

V kmetu je združeno vse!

Kmečki stan je skupnost ljudi, ki z obdelovanjem zemlje proizvajajo gospodarske, socialne vrednote, pa zaradi tesne zveze z zemljo ter zaradi odtoja izvirajočih svojstvenih lastnosti ustvarja svoje posebno kulturno območje. Radi tega sestavnega bistva, ki zadene

kulturno življenje, je temelj narodne kulture. Razum, čustvo in volja kmetova se čudovito zlivajo v eno enoto. Kmečki človek v svojih mislih ni enostranski, kot n. pr. mnogoštevilni današnji strokovnjaki, ki v svoji enostranosti dostikrat delajo samo škodo. Kmet motri življenje z vidika glavnih vrednot. Zavzet je s pridobivanjem življenjskih sredstev, zemlja in narava pa vplivata na njegov umetniški duh. Taka umetnost in kultura ima bodočnost, ne pa brezbarvna, plitva, mehkužna, ki se žiri po današnjih vele mestih. Take vele mestne kulture kmet ne mara, ker ne sili preko tega, kar mu narekuje zdrav življenjski čut in pa izkustvo vsakdanjega življenja. To nam potrjujejo čisto kmečki reki, kot: »Zganci streho podpirajo, štrklji po svetu potirajo« (Šašel, Bisernice); »Od enega vola niso dve koži«; »Mesa plug ne orje«; »Kadar je hruška zrela, ji ni treba vetra«; »Dok je čep pri sodu moker, vsak mi je boter; ko je čep suh, je vsak zame gluh«. S tem je povedano, kako kmet stvarno misli, n. pr.: »Bo vrnil, kakor mačka salo (špeh)« itd. Ti izreki govore, da mora vsak, ko hoče jezikovno in izrazno obogatiti, iti med kmete ter si tu nabrati klenih zrn modrosti. Radi tega je kmečko ljudstvo prvi činitelj vsestranske umetnosti, ker daje vsaki umetnosti temeljni značaj. Prave narodne umetnosti — poleg življenjskih potrebščin — bi ne bilo brez kmečkega stanu.

Pristni kmečki človek je tudi skoz in skoz veren, in to trdno veren. To pa zato, ker mu je narava učiteljica in ga vsak dan seznanja s skrivnostmi božjega stvarstva. Na lastni koži čuti, »da ni tisti, ki sadi, ne tisti, ki priliva, ampak Oni, ki rast daje«. Meščan (z industrijo) veruje v moč tehnike, ki da ni